

Fransa'dan Almanya'ya Atom Enerjisi – Yakında Artık Yok mu?

Edgar L. Gärtner 23.04.2025

Hazırlayan: Yüksel Atakan, Dr.Radyasyon Fizikçisi, ybatakan4@gmail.com, 27.04.2025

Fransa'nın yaklaşmakta olan üçüncü 10 yıllık enerji geliştirme planı, Almanya'nın çoktan başarısız olan "Energiewende" (Enerji Dönüşümü) projesinin bir kopyası gibi görünüyor.

Almanya'da soğuk ve rüzgarsız havalarda binlerce rüzgar türbininin artık elektrik üretmediği "karanlık durgunluk" dönemlerinde, Fransa'nın atom enerjisiyle bize yardımcı olmasına neredeyse alışmıştık. Bu tehlikeli dar boğaza ("blackout") yaz aylarında, öğle saatlerinde güneş enerjisinin aşırı arzından kaynaklanan bir başka tehdit, "aydınlık esinti" korkusu da eklendi. Bu güvenilmezliğin nedeni, Almanya'daki son nükleer santrallerin kapatılması ve yeni kömür santrallerinin yıkılması sonrası temel elektrik ihtiyacını karşılayacak kontrol edilebilir üretim kapasitesinin eksikliğidir. Buna rağmen Almanya'da iktidarda olan partiler, yıllarca hiçbir karşılık ödemedi, bu sorumsuzlukla devam edebildiler, çünkü özellikle Fransa yüksek bedeller karşılığında güvenilir şekilde enerji açığını kapatıyordu.

Ancak bu durum yakında değişebilir. Çünkü 2017'den bu yana Cumhurbaşkanı Emmanuel Macron döneminde gelen ve giden Fransız hükümetlerinin enerji bakanları, AB Komisyonu'nun ve onun arkasındaki Alman enerji dönüşümü lobisinin baskısıyla, Almanya'nın "100% yenilenebilir" hedefli "Energiewende" macerasını mümkün olduğunca hızlı bir şekilde kopyalama fikrine kapıldılar. Bunun kötü niyetli bir iddia olmadığını, 2025-2035 dönemini kapsayacak olan üçüncü "Programation Pluriannuelle de l'Énergie (PPE)" taslağının içeriği açıkça gösteriyor.

Bu taslak, parlamento komiteleri tarafından değil, merkezi yönetim kadrolarının üst düzey bürokratları ve çeşitli çıkar gruplarını kapsayan bir "derin devlet" danışma süreciyle hazırlanmış. Taslak, Fransız seçmeninden pek destek görmeyen Yeşiller Partisi'nin dilek listesi gibi görünüyor. Fransız Enerji Yasası'na göre PPE projesi parlamentoda tartışılıp oylanmıyor; yürütme doğrudan kararname ile ilan edebiliyor.

Kısık Ateşte Bir Hayat

Son taslakta enerji ihtiyacındaki artış değil, enerji tasarrufu yani "sobriété énergétique" (enerji ayıklığı) ön planda. 2021'e kıyasla, 21. yüzyılın ortasına kadar toplam enerji tüketiminin %50 azaltılması hedefleniyor. Yani Fransız halkı kısıtlı bir hayat tarzına hazırlanıyor. Tasarruf sadece fosil kaynaklar için değil, elektrikte de öngörülüyor, üstelik elektrik kullanım oranı %27'den %35'e çıkarılacakken.

Bu koşullarda yapay zeka veri merkezlerinin ve elektrikli araçların artan enerji ihtiyaçlarının nasıl karşılanacağı ise belirsiz. Almanya'da bu tür kesintiler "CO₂ salımını azaltmak" gerekçesiyle savunuluyor. Ancak Fransa'da bu argüman geçerli değil çünkü Fransız elektrik üretimi, nükleer ve hidroelektrik sayesinde zaten neredeyse tamamen "karbonsuz". Fransız Bilimler Akademisi de 8 Nisan'da yayınladığı bir bildiride buna dikkat çekti.

Güneş ve Rüzgar Planları

PPE 3 taslağı, 2035 yılına kadar güneş enerjisi kapasitesinin 5 kat artırılmasını ve 2030'a kadar 44 GW'a ulaşılmasını öngörüyor. Kara rüzgar enerjisi kapasitesi en az iki katına,

idealde üç katına çıkarılarak 2035'te 40-45 GW'a, deniz üstü rüzgar enerjisi kapasitesi ise 18 GW'a ulaşacak. Buna karşılık, nükleer enerjinin payı artırılmayacak. Fosil enerjinin nihai tüketimdeki payı 2023'te %58 iken, 2035'te %30'a düşürülmek isteniyor, ancak bu hedef pek çok uzman tarafından gerçekçi bulunmuyor.

Plan, nükleer enerjinin payını %75'ten %50'ye düşürme hedefini koruyor. Bunun için tam 14 reaktör kapatılması planlanıyor. (Alsace'daki Fessenheim santralindeki iki reaktörün önceden kapatılması da buna dahil.) 2035'e kadar Fransa'da yeni bir nükleer santral devreye alınmayacak.

Bölgelerden ve Bilimden Gelen Direniş

Normandiya'daki Flamanville 3 reaktörü, Aralık 2024'te 12 yıl gecikmeyle devreye alınmasına rağmen, teknik arızalar yüzünden ilk 100 günün 76'sında çalışmadı. Reaktörün yeniden çalıştırılması Nisan 2025'e planlanmışken, süresiz olarak ertelendi.

Yeni altı EPR reaktörü inşası planlansa da, mevcut EPR sorunsuz çalışmadıkça finansman belirsiz. Ayrıca, hava koşullarına bağlı "salınımlı elektrik" üretiminin öncelikli olduğu mevcut piyasa sistemi nedeniyle EPR santrallerinin kârlılığı da sorgulanıyor.

Senato (Fransa'nın ikinci meclisi) 11 Mart 2025'te Başbakan François Bayrou'ya açık mektup göndererek PPE 3 taslağını "basitçe gerçek dışı" olarak nitelendirdi. Bilimler Akademisi de bu görüşü destekleyerek enerji hedeflerinin tutarsız ve planlamanın özensiz yapıldığını belirtti. Bu eleştiriler, Macron ve Bayrou'nun PPE 3'e onay vermekte neden tereddüt ettiklerini açıklıyor.

Yargıdan Direniş

PPE 3'ün öngördüğü "yenilenebilir enerji" patlamasına karşı yargı da direnç gösteriyor. Fransız mahkemeleri, son yıllarda estetik gerekçelerle rüzgar parkı projelerinin izinlerini iptal etti. Son zamanlarda mahkemeler, rüzgar santrallerinin psikolojik etkilerini de dikkate alıyor.

Örneğin, Nancy İdare Temyiz Mahkemesi, Reims yakınlarında devlet enerji şirketi EDF tarafından yapılması planlanan 63 türbinlik (226 MW) devasa bir rüzgar parkı iznini, bölge halkının çevresinin türbinlerle kuşatılacağı gerekçesiyle iptal etti. EDF Renouvelables karara itiraz edebilir, ancak başarı şansı düşük görülüyor.

Avrupa Bir Enerji Savaşında

Fransa'da yavaş yavaş şu farkındalık oluşuyor: Avrupa genelinde bir enerji savaşı yaşanıyor. Batı Avrupa enerji ithalatına %60 oranında bağımlı ve hem enerji bağımsız olan ABD hem de Rusya arasında sıkışmış durumda. Bu iki büyük güç, Avrupa'ya istedikleri gibi baskı yapabiliyor. Fransa ise, nükleer enerji sayesinde enerji ithalatına en az bağımlı Batı Avrupa ülkesi konumunda ve bağımsız bir enerji politikası geliştirme şansına sahip. Bu da elektrik tarifelerinin yeniden düzenlenmesi ve nükleer enerji maliyet avantajlarının Fransız tüketicilere yansıtılmasıyla mümkün olurdu. Böyle bir adım, sanayinin yurtdışına kaçışını da durdurabilirdi. Başkan Macron, 2022'de doğu Fransa'daki Belfort kentinde yaptığı konuşmada bir "nükleer enerji rönesansı" vaat etmişti. Ancak bu vaat henüz somut bir adım olarak gerçekleşmedi.

Kaynak: Dieser Beitrag erschien zuerst auf der Webseite des Europäischen Institutes für Klima und Energie (EIKE).